

Yenjelē yōn senre yof

ZAKARI

wi sewē we

Sewē wi nawa senre

Zakari wila pye naa Yenjelē yōn senre ti yuun wagati nuñgba ni Yenjelē yōn senre yof Azhe wi ni. Wùu Yenjelē yōn senre ti yo, a kì yele cemne kañgurugo naa nafa (520) yōn ko tin na Zhezu Kirisi wi fa se. Ki sewē ña wi yen ma kōn ma yiri kōnsaga shyen. Ki kōnsara shyen tì jen ma wō ti yee ni. Pe sila ti yōnlōgo wagati nuñgba ni.

Wa wi kōnsaga konjbanjga ki ni (1--8), Zakari wi yen na para yariyanra kolctaanri senre na nari yege yuun, to nda Yenjelē lāa naga wi na we. Merege wà la ki yariyanra ti kōrō wi yo Zakari wi kan. Yenjelē li yaa ka pan mbeli woolo pe saga. Yenjelē li yaa kali gbogowó pi naga naa wa Zheruzalem ca. Janmaratigi Zorobabeli wo naa saraga wōfenne to Zhozuwe wi ni, pe yaa ka leele pe yege sin pe shérigo gbogó ki kan naa fōnjgo.

Sewē wi kōnsaga shyen wogo (9--14) ko yen na para kití ña wi yaa ka kōn cengèle ñegele ke yen ma Izirayeli tara ti maga wo senre na. Ki yen na para fun wunlunaja wa senre na, ña wi yaa ka yiri mboo yee tirige konaa mbe pye cew taf. Ali na kaa pye Zheruzalem ca juguye pè lege, Yenjelē li yaa ka cew ta pe na. Ki yen ma yōnlōgo ma yo fo:

*Ko wagati wo ni, Yawe Yenjelē lo li yaa ka pye wunluwɔ tara ti ni fuun
ti go na. Ko pilige ko ni, Yawe Yenjelē lo nuñgba pe lo li yaa
ka pye Yenjelē le. Lo nuñgba pe lo mege ko pe yaa kaa yinri*
(Zaka 14.9).

Sewē wi yen ma kōnlō yege ñga na

Yawe Yenjelē lāa yariyanra naga Zakari wi na konaa ma senre le wi yōn 1--8

Izirayeli woolo poro naa pe cenyeeñle pe kala 9--14

Yawe Yenjelē li yaa jōlōgo wa Izirayeli woolo pe cenyeeñle pe na 9.1-8

Yawe Yenjelē li yaa yeyinjge kan li woolo pe yeri konaa mbaa pe kagala ke yōngo 9.9--14.21

YENJELÉ LAA YARIYANRA NAGA ZAKARI WI NA

1--8

**Yenjelé lì yo fō Izirayeli woolo
pe pe kapere ti jen peri yaga**

1 ¹ Wunlunaña Dariyusi wi wunluwɔ pi yele shyen wolo li yenje kɔlɔtaanri wogo ki ni, Yawe Yenjelé lì sili senre ti yo Yenjelé yon senre yofɔ* Zakari wi kan. Zakari to wo lawi ḥa Berekiya. Berekiya to wo lawi ḥa Ido. Lāa wi pye fɔ†: ² «Mi ḥa Yawe Yenjelé mì nawa ḥgban ye teleye pe ni fō jenje. ³ Ki yo ki leele mbele pe kan fō Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fō, pa lì yo yeeen fō:

«Ye sɔngɔrɔ ye pan na kɔrɔgo!

Yawe Yenjelé na yawa pi ni
fuun fō, lo lì yo ma.

Kona, pa mi fun mi yaa sɔngɔrɔ
mbe pan ye kɔrɔgo.

Yenjelé na yawa pi ni fuun fō, lo
lì yo ma.»

⁴ «Yaga ka pye paa ye teleye pe
yen. Faa Yenjelé yon senre yofenne
kongbanmbala pàa ki yari pe kan
ma yo fō, pa Yawe Yenjelé lì yo
yeeen fō:

«Ye yiri wa ye kombegele ke ni,
ye ye katijangara ti yaga.

Een fō pe sila logo na yeri,
pe sila na senyoro ti jate.

Yawe Yenjelé na yawa pi ni
fuun fō lo lì yo ma.»

⁵ «Ye teleye pe yen se yeri?
Yenjelé yon senre yofenne wele
sin? Pe mbe ya koro go na sang
pyew le? ⁶ Ma si yala, na senyoro
to naa ḥgasegele ḥgele mìla yo
na tunmbyeele mbele Yenjelé yon
senre yofenne pe kan, ki kagala
kè pye ma yon fili ye teleye pe
na! Kona, a ye teleye pè si pe
tangalɔmɔ pi kanjga, ma sho fō:
«Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun
fō lāa ki kòn maga tege mbe we jɔlɔ
mbe yala we tangalɔmɔ pee po naa
we katijangara ti ni. Ko lì pye we
na.» »

**Yariyanga kɔŋgbanŋga ḥga
Yenjelé yon senre yofɔ wìla yan:
Shɔnye kala**

⁷ Dariyusi wi wunluwɔ pi yele
shyen wolo li yenje ke ma yiri
nungba wogo ki ni, ko ḥga ki yen
Shebati† yenje ye, ki pilige nafa
ma yiri tijere wogo ki na, a Yawe
Yenjelé lì sili senre ti yo Yenjelé
yon senre yofɔ Zakari wi kan, wo
ḥa wìla pye Berekiya wi pinambyɔ
konaa ma pye Ido wi pishyenwoo.
Zakari wìla ki yegé yo ma yo fō: ⁸ Ki
yembine li ni, a mì si yariyanga ka
yan. Naja wawi wìla pye ma lugu
shɔn yeeen na, ma yere miriti tire ta
sɔgɔwɔ gbulundegé ka ni. Wa wi
puŋgo na, shɔnye pele yegé la pye
wa yeeenle yeeenle, naa cɔnrɔ woolo

*^{1.1:} Esidi 4.24--5.1; 6.14.

*^{1.7:} Shebati yenje ki ma saa to ma yala Wembirikoo (Feviriye) yenje ki nandogomo
po ni.

konaa fiile fiile ni[†]. ⁹A mì si yewe ma yo fɔ: «Na tafɔ, ki shɔnye mbele yeeen pe yen na yinji wogo nari?»

Merege* ḥa wila pye na para na ni, a wì silan yɔn sogo ma yo fɔ: «Pe yen na yaraga ḥga wogo nari mi yaa ki kɔrɔ wi yo ma kan.»

¹⁰Kona, naja ḥa wila pye ma yere wa miriti tire ti sɔgɔwɔ pi ni, wì si senre ti le, mee na pye fɔ: «Poro wele Yawe Yenjelé lì torogo pe pan pe tara ti yanri pe toro.» ¹¹Kona, a shɔn lugufenne pè si Yawe Yenjelé li merege ḥa wila pye ma yere wa miriti tire ti sɔgɔwɔ wi pye fɔ: «Wè saa tara ti yanri ma toro, wège yan fɔ tara na woolo pe ni fuun pe yen yeyinjge na ma pye pɔw.»

¹²Kona, a Yawe Yenjelé li merege wì si senre ti le, ma yo fɔ: «Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ, ki yele nafa taanri ma yiri ke wolo loli na, ma yen ma nawa ḥgban Zheruzalemu ca konaa Zhuda tara sannda ti ni, ma yaa je mbe yo ma se pe yinriwe ta fɔ sa gbɔn wagati wiwiin?» ¹³Merege ḥa wila pye na para na ni, a Yawe Yenjelé lì suu yɔn sogo ma sentanra naa kotogo sogowo senre yo maa kan.

Yawe Yenjelé li yaa Zheruzalemu ca ki yinriwe ta

¹⁴Kona, merege ḥa wila pye na para na ni, a wì silan pye fɔ: «Ki senre nda ti yari leele pe kan ma pe

pye fɔ: «Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ, pa lì yo yeeen fɔ:

Zheruzalemu ca konaa Siyɔn*
yanwiga ḥga wa ki ni,
ti yen mala ndanla jenje, a ti
kala lì gbɔgɔ na yeri fɔ
jenje.

¹⁵Een fɔ cengèle ḥgele ke yen ma cen yeyinjge na, mì nawa ḥgban ke ni fɔ jenje; katugu mi wo na, mìla kɔnrɔ ta jenri Izirayeli*, na woolo pe ni, een fɔ, a koro si ka taga pe jɔlcɔ ki na.

¹⁶Ki kala na, mi ḥa Yawe Yenjelé, pa mì yo yeeen fɔ: Mi yaa sɔngɔrɔ mbe pan mbanla yinrindawa pi naga Zheruzalemu ca ki na.
Pe yaa na go ki kan wa naa.
Pe yaa ka taanlamana li tege mbe taanla li ni wa Zheruzalemu ca[†].»

Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ, lo lì yo ma.

¹⁷Ki senre nda ti yari naa leele pe kan, ma pe pye fɔ Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ, pa lì yo yeeen fɔ:
«Na cara ti yaa sɔngɔrɔ mbe yin naa yarijende legere ni.
Mi ḥa Yawe Yenjelé, mi yaa ka Siyɔn ca woolo pe kotogo ki sogo pe na naa.
Mi yaa ko ḥga Zheruzalemu ca ki pye na wogo naa.»

[†]1.8: Naga 6.2-4.

[†]1.16: Pe yaa ka taanlamana li tege mbe taanla li ni wa Zheruzalemu ca, jango mbe ca ki kan naa fɔnɔgɔ.

**Yariyanga shyen wogo ŋga
Yenjelé yon senre yofɔ wìla yan:
Yenjelé tijere naa
fenle nambala kala**

2 ¹ Ko punjo na, a mì silan yegé ki yirige ma wele; mbe ka wele, a mì si yenjelé tijere yan. ² Merege* ḥa wìla pye na para na ni, a mì suu yewe ma yo fɔ: «Ki yenjelé ŋgele koro yen na yin̄gi wogo nari?»

A wì silan yon sogo ma yo fɔ: «Ki yenjelé ŋgele koro ke yen cengele fan̄ga wogolo ŋgele kàa Zhuda tara woolo, naa Izirayeli* tara woolo konaa Zheruzalemu ca woolo pe gbɔn ma pe jaraga we.» ³ Ko punjo na, a Yawe Yenjelé lì si fenle nambala tijere naga na na. ⁴ A mì si yewe ma yo fɔ: «Mbele poro na paan mbe yin̄gi pye?»

A merege wì silan yon sogo ma yo fɔ: «Ki yenjelé ŋgele, ke yen cengele fan̄ga wogolo, ŋgele kàa Zhuda tara woolo pe gbɔn ma pe jaraga, ali yere wa kpe si ya mbe go yirige, ki fenle nambala mbele pè pan, jan̄go mbe fyere wa ki cengele fan̄ga wogolo ke na, mbe ke fan̄ga ki kɔ.»

**Yariyanga taanri wogo ŋga
Yenjelé yon senre yofɔ wìla yan:
Taanlamana kala**

⁵ Ko punjo na, a mì silan yegé ki yirige ma wele; mbe ka wele, a mì si naŋa wa yan, taanlamana la pye wi kee. ⁶ A mì suu yewe ma yo fɔ: «Maa kee se yeri?» A wì silan yon sogo ma yo fɔ: «Mi yen na kee

sa Zheruzalemu ca ki taanla, jan̄go mbege gbɔgɔwɔ naa ki titɔnlɔwɔ pi jen.»

⁷ Kona, merege ḥa wìla pye na para na ni, wi nee kee, a merege wa yegé si yiri wa ma pan ma fili wi ni. ⁸ A wì suu pye fɔ: «Fe ma saga yo ki lefɔnɔjɔ ḥa mana li ni kee wi kan fɔ: «Mbogo se ka kan mbe

Zheruzalemu ca ki maga,
katugu lelegere naa yaayoro
legere yaa ka pye wa ki ni.»

⁹ Yawe Yenjelé lìgi yo, ma yo fɔ:
«Mi jate mi yaa pye paa
kasɔn mbogo yen, mbe
Zheruzalemu ca ki maga.
Mi yaa pye ca ki gbɔgɔwɔ
yanwa.»

**Mbele pàa koli ma kari pe ni
wa kulowo pi ni
pe yaa ka sɔngɔrɔ mbe pan**

¹⁰ «Ye yiri, ye yiri!
Ye fe ye yiri wa yɔnlɔparawa
kameŋge kee tara ti ni.
Yawe Yenjelé lo lì yo ma.
Katugu mìla ye gbɔn ma ye
jaraga ma kari ye ni fɔ wa
dunruya wi go tijere ki
na.

Yawe Yenjelé lo lì yo ma.
¹¹ Yoro Siyɔn* ca fenne ye yiri!
Ye fe ye shɔ, yoro mbele ye yen
ma cen wa Babilɔni ca
we.»

¹² Yawe Yenjelé na yawa pi
ni fuun fɔ lìlan tun, ma
fan̄ga kan na yeri.

Cengelē ḥegele kē ye kēe yaara ti
koli, pa lì yo yeeen ke kan
fɔ:

Lere ḥa fuun ka jiri ye na,
kì cen ndee ki fɔ wuu yombele li
le wa lo jate li yenle li ni.

¹³ Li yaa ka kēe yirige ki cengelē
ke na, mbe jɔlɔgɔ wa ke
na.

Ki cengelē kàa leele mbele koli
kulolo, ke yaa sɔngɔrɔ
mbe pye poro kulolo.

Pa kona ye yaa ki jen fɔ Yawe
Yenjelē na yawa pi ni
fuun fɔ lo lilan tun.

¹⁴ Siyɔn ca fenne yaa jɔrɔgi
nayinme ni, yaa yɔgɔri;
katugu mi yen na paan mbe cen
laga ye sɔgɔwɔ.

Yawe Yenjelē na yawa pi ni
fuun fɔ lo lì yo ma.

¹⁵ Ko pilige koni, cengelē legere
yaa ka taga Yawe Yenjelē
li na.

Pe yaa ka pye Yawe Yenjelē li
woolo.

Kona, Yawe Yenjelē li yaa ka
cen wa ye sɔgɔwɔ.

Ki ka pye ma, ye yaa ki jen mbe
yo fɔ Yawe Yenjelē na
yawa pi ni fuun fɔ lo lilan
tun ye yeri.

¹⁶ Yawe Yenjelē li yaa Zhuda
tara woolo pe ta li woolo
wa li tara kpoyi* ti ni,
mbe Zheruzalemu ca ki wɔ naa
fɔnɔŋgɔ ki pye li wogo.

¹⁷ Ki daga senwee pyew wi pyeri
Yawe Yenjelē li yegɛ
sɔgɔwɔ,
katugu li yen na yinrigi wa li
censaga kpoyi ki ni, wa
yenjelē na na paan.

Yariyanga tijere wogo ḥga
Yenjelē yɔn senre yofɔ wìla yan:
Saraga wɔfenne to
Zhozuwe wi kala

3 ¹Ko punjo na, a Yawe Yenjelē
lì si sagara wɔfenne to*
Zhozuwe wi naga na na. Wìla pye
ma yere Yawe Yenjelē li meregɛ*
wi yegɛ sɔgɔwɔ. Sɔtanla wìla pye
ma yere wi kalige kēe ki na, na
baga wi na†. ²A Yawe Yenjelē li
meregɛ wì si Sɔtanla wi pye fɔ:
«Yawe Yenjelē lɔɔn tifaga lɔɔn
yɔn ki tɔn ma na Sɔtanla! Yawe
Yenjelē lɔɔn yɔn ki tɔn ma na†, lo
na lì Zheruzalemu ca ki wɔ we.
Naga yen ma, Zhozuwe wi woro
paa kasɔn sumboyugo yen, ḥga pè
tile ma wɔ kasɔn ni wi le†?»

³ Ma si yala, Zhozuwe wìla pye
ma yere le meregɛ wi yegɛ sɔgɔwɔ
wi yaripɔrɔ ti ni fyɔngɔ ni wi na.

^{†3.1:} Esidi 3.2; Naga 12.10.

^{†3.2:} Zhude 9.

^{†3.3:} ḥga kì yo fɔ: Naga yen ma, Zhozuwe wi woro paa kasɔn sumboyugo yen,
ḥga pè tile ma wɔ kasɔn ni wi le, ko yen naga nari ma yo Zhozuwe wìla pinle ma
yiri wa kulowo pi ni leele kongbanmbala mbele pàa yiri wa Babiloni tara ma sɔngɔrɔ
wa Zheruzalemu ca pe ni.

⁴ A mèrègè wì si mbele pàa pye ma yere le wi yegè sɔgɔwɔ pe pye fɔ: «Wi yaripɔrɔ nda ti yen fyɔngɔ ni wi na, yeri wɔ wi na.» Ko punjgo na, a wì si Zhozuwe wi pye fɔ: «Wele, mòò kapere ti laga ma na, mbe feti yaripɔrɔ le ma kan.»

⁵ Kona, a mì sho fɔ: «Ye gbɔgɔwɔ njala na li yen ma laga la jiile wi kan.» A pè si gbɔgɔwɔ njala na li yen ma laga la jiile wi kan, mèè yaripɔrɔ tiyɔnɔ le wi kan. Yawe Yenjèle li mèrègè wìla pye ma yere le.

⁶ Ko punjgo na, a Yawe Yenjèle li mèrègè wì sigi senre nda ti yo Zhozuwe wi kan, ma yo fɔ: ⁷ «Yawe Yenjèle na yawa pi ni fuun fɔ, pa lì yo yeen fɔ:

«Na ma kaa tanri na kongolo ke na,
mbanla senre ti le,
mboro ma yaa cen na shérigo
gbɔgɔ* ki go na,
mbaa na londo ti kɔrɔsi.
Mbele pe yen na tunjgo ki na
laga,
mi yaa censaga kan ma yeri wa
pe sɔgɔwɔ.» »

Yenjèle li yaa li tunmbyee wi torogo wi pan

⁸ «Ki kala na, mboro saraga
wɔfenne to Zhozuwe,

nunjgbolo jan ma logo,
mboro naa ma pinleyeenle
saraga wɔfenne mbele pe
yen ma cen na ma yegè
sɔgɔwɔ pe ni;
katugu yoro ye yen kacen ña
wi yen naga nari ma yo
shɔwɔ pi yaa pan.

Mi yaa na tunmbyee wi pye wi
pan, wo ña pe yinri Vile[†].

⁹ Ye wele, mi yen na sinndelege
teri wa Zhozuwe wi yegè
sɔgɔwɔ.

Ki sinndelege nunjba pe ye,
yengèle kɔlɔshyen[†] yen ki
na.

Mi jate mi yaa senre nda ti daga
mbe keregi keregi wa ki
na ti keregi keregi ki na.

Yawe Yenjèle na yawa pi ni
fuun fɔ, lo lì yo ma.

Mi yaa ki tara nda ti kapege ki
kɔ mbege laga ti na pilige
nunjba ni.

¹⁰ Ko pilige ko ni, ye yaa kaa ye
yee yinri wa ye erezen*
tiire ti nɔgɔ yeyinjge na.
Yawe Yenjèle na yawa pi ni
fuun fɔ lo lì yo ma.»

[†]3.8: Vile mege ki yen na para Shɔfɔ ña wìla daga mbe pan wo senre na, wo ña wi yen Davidi wi setirige pyɔ; Zhere 23.5; 33.15; Zaka 6.12.

[†]3.9: Pele naga jate ma yo sinndelege ñga ki senre ti yo, ko ki yen shérigo gbɔgɔ ye. Yengèle kɔlɔshyen koro yen ma taanla Yenjèle lo ni, lo na li yen nali woolo pe go singi we.

**Yariyanga kaŋgurugo wogo ḥga
Yenjelé yon senre yofɔ wìla yan:
Fitanylada naa oliviye tire kala**

4 ¹Merege* ḥja wìla pye na para na ni, a wì si fulo na tanla mala yen, paa yegɛ ḥga na pe ma kaa lere yen maa yirige wɔnlɔwɔ na. ²A wì silan yewe ma yo fɔ: «Yinji maa yaan?»

A mì suu yon sogo ma yo fɔ: «Mi yen na fitanylada yaan, ḥja wi yen te wi yee na. Sinme lesaga yen wi na wa wi gona; fitanylaye kɔlɔshyen yen wi na wa naayeri naa fitanla mangala yesara kɔlɔshyen ni pe na. ³Oliviye tire shyen yen le sinme lesaga ki tanla. Nungba yen wa ki kalige kee ki na, sanjga ki yen wa ki kamɛnɛgɛ kee ki na†.»

⁴A mì si senre ti le naa, mɛe merege ḥja wìla pye na para na ni wi yewe ma yo fɔ: «Na tafɔ, ki yaara nda to kɔrɔ wo yen mele?»

⁵Merege ḥja wìla pye na para na ni, a wì silan yon sogo ma yo fɔ: «Ma sigi kɔrɔ wi jen?»

A mì suu yon sogo ma yo fɔ: «Ayoo, na tafɔ.» ⁶Kona, a wì silan pye naa fɔ: «Yawe Yenjelé li yen na senre nda yuun Zorobabeli wi kan tori yeen fɔ:

«Ki tunjgo ḥga, ma yawa po tulugo ma,
ma fanjga ko tulugo ma,
eɛn fɔ na yinne lo fanjga yi.»

†4.3: Naga 11.4.

†4.6: Esidi 5.2.

†4.10: Naga 5.6.

†4.11: Naga 11.4.

Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ lo li yo ma†.

⁷Mboro yanwiga gbɔgɔ ḥga, ma yen yinji Zorobabeli wi yegɛ na?

Pe yaa kɔɔn ya mbɔɔn yon yala fele fele fele.

Sherigo gbɔgɔ* ki namunjɔ sinndelege pa ki yaa ka yiri wa ma ni.

Na paga kaa ki tari, leele pe yaa kaa jɔrɔgi mbaa yuun fɔ:

Ki yen ma yon! Ki yen ma yon!»

⁸Ko puŋgo na, a Yawe Yenjelé li si para na ni naa, ma yo fɔ:

⁹«Zorobabeli wo jate wìgi sherigo gbɔgɔ ḥga ki nɔgɔ le, wo jate wi yaa sigi wa mbege kɔ. Na ko ka pye ma, mboro Zorobabeli, ma yaa ki jen mbe yo fɔ Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ lo lìlan tun ye yeri.

¹⁰Leele mbele pe yen na tunjgo jeele li lesanga wi tifaga, pe yaa ka mbogo sinmana li yan Zorobabeli wi yeri wila mbogo ki waa, mbe sila yɔgɔri. Ki lambaala kɔlɔshyen wele, pe yen ma taanla Yawe Yenjelé li yengèle koro ni, ḥgele ke yen na tara ti ni fuun ti wele na toro†.»

¹¹A mì si senre ti le naa, ma merege wi yewe ma yo fɔ: «Ki oliviye tire shyen nda le fitanylada wi tanla, ka yen wi kalige kee na, ka yen wi kamɛnɛgɛ kee na, ko kɔrɔ wo yen mele†?» ¹²A mì suu yewe naa ki shyen wogo na, ma yo fɔ:

«Ki oliviye tige njere shyen nda ti yen le te pangala shyen ke tanla, koro ŋgele sinme mba pi yen paa te yen, pi maa tooro wa ke ni, ko kɔrɔ wo yen melɛ?»¹³ Kona, a merege wì silan yon sogo ma yo fɔ: «Ma sigi yaara nda ti kɔrɔ jen?»

A mì suu yon sogo ma yo fɔ: «Ayoo, na tafɔ.»

¹⁴ Kona, a wì silan pye fɔ: «Nambala shyen mbele pè sinme pi wo pe na ma pe wɔ†, a paa tunjgo piin Yawe Yenjèle na li yen tara ti ni fuun fɔ li kan poro wεlɛ.»

**Yariyanga kɔgɔlɔni wogo ŋga
Yenjèle yon senre yofɔ wìla yan:**

**Selege sewe ŋa pe ma migi
wà la pye na toro wa naayeri**

5 ¹ Mìla na yegé ki yirige ma wele naa; mbe ka wele, a mì si selege sewe ŋa pe ma migi wa yan wi yen na tooro wa naayeri. ² A merege* wì silan yewe ma yo fɔ: «Yinji maa yaan?»

A mì suu yon sogo ma yo fɔ: «Na yegé yen selege sewe ŋa pe ma migi wa na wi yen na tooro wa naayeri. Wi titɔnlɔwɔ pi yen metere kε, wi gbeme pi yen metere kangurugo.»

³ Kona, a wì silan pye fɔ: «Ki yen daŋga ŋga ki yen na tuun tara ti lagapyew ki na. Wa selege sewe wi yegé nujgbà na, ki yen ma yɔnlɔgo wa, ma yo fɔ yoolo mbele fuun pe yen laga, pe yaa ka pe purɔ mbe pe

yirige laga ki laga ŋga ki ni. Wa wi yegé sanŋga ki na, ki yen ma yɔnlɔgo wa, ma yo fɔ mbele fuun pe maa yagbogolo wuguro wungu, pe yaa ka pe purɔ mbe pe yirige laga ki laga ŋga ki ni.»⁴ Yawe Yenjèle na yawa pi ni fuun fɔ lì yo fɔ:

«Mi yaa ki daŋga ki wa,
janjo ki ye wa yoolo pe yinre ti
ni mbe pe yigi,
konaa mbe ye wa ŋa wi maa
yagbogolo wuguro wungu
na mege ki na wi go ki ni
mboo yigi.

Ki yaa koro wa wi go ki ni,
mbege jɔgɔ pew, ali mbe sa pinlɛ
ki tiyapaara to naa ki
kansinndere ti ni.»

**Yariyanga kɔlɔshyen wogo ŋga
Yenjèle yon senre yofɔ wìla yan:
Tipewe kala**

⁵ Merege ŋa wìla pye na para na ni, a wì si fulo na tanla mala pye fɔ: «Ma yegé ki yirige ma wele, yinji maa yaan kila yinrigi wame?»

⁶ A mì suu yewe ma yo fɔ: «Yinji yaraga yi ko?»

A wì silan yon sogo ma yo fɔ: «Leyaraga gbenje† kayi kila yinrigi.» A wì sho naa fɔ: «Ki yen tara woolo pe ni fuun pe mbasinme po kacen..»

⁷ Mbe ka wele, a mì si leyaraga gbenje ki katɔnŋgo kiiri ŋga kìla pye sunmu wogo ki yan, ki yiri

^{†4.14:} Nambala shyen mbele pàa sinme pi wo pe na ma pe wɔ, ki yaa pye poro pàa pye saraga wɔfenne to Zhozuwe wo naa janmaratigi Zorobabeli wi ni; Zhozuwe wo la pye sherege kapyere to yékelewe, a Zorobabeli wo pye tara to yékelewe.

^{†5.6:} Leyaraga ŋga ki senre tì yo, litiri nafa wo mbaa ya mbe ye wa ki ni.

naayeri. A mì si jèle wa yan wi yen ma cen wa leyaraga gbenge ki nawa.⁸ A merege wì sho fo: «Ki jèle ḥa wo wi yen tipewe pi kacen we.» A wì si jèle wi wɔnṛɔgɔ maa le wa leyaraga gbenge ki ni, mee sunmu katɔnjɔgɔ ki tègɔ maga yɔn tɔn.⁹ Kona, a mì silan yege ki yirige ma wele, mee jeele shyen yan pè yiri sire na. Tifelege kìla pye na gbɔɔn wa pe kanwira ti ni. Pe kanwira tìla pye paa jagapan kanwira yen. A pè si leyaraga gbenge ki le, ma kari ki ni wa naayeri wo naa tara ti sɔgɔcwɔni pi ni.

¹⁰ Kona, merege ḥa wìla pye na para na ni, a mì suu yewe ma yo fo: «Pe yen na kee leyaraga gbenge ki ni se yeri?»

¹¹ A merege wì silan yɔn sogo, ma yo fo: «Pe yen na kee ki ni wa Sineyari[†] tara mbe sa gbɔgɔgo kan ki kan wa. Na paga ki gbɔgɔgo ki kan mbe ko, pe yaa ki le mbege tègɔ wa ki tègesaga.»

**Yariyang a kɔlɔtaanri wogo ḥga
Yenjèle yɔn senre yofɔ wìla yan:
Wotoroye tijere kala**

6¹ Mìla na yege ki yirige ma wele naa; mbe ka wele, a mì si malaga gbɔnwotoroye tijere

yan, pe yen na yinrigi yanwira shyen ta sɔgɔcwɔ. Ki yanwira tìla pye tuguyenre yanwira.² Malaga gbɔnwotoro konɔbanja, shɔn yeenle pàa pye naa tilele. Malaga gbɔnwotoro shyen woo, shɔn wɔɔlɔ pàa pye naa tilele[†].³ Malaga gbɔnwotoro taanri woo, shɔn file pàa pye naa tilele. Malaga gbɔnwotoro tijere woo, shɔnye mbele pàa pye naa tilele pàa pye ma kɔnkɔn ma yanlaga yanlaga[†].⁴ Kona, merege^{*} ḥa wìla pye na para na ni, a mì suu yewe ma yo fo: «Na tafɔ, ki yaara nda to kɔrɔ wo yen mele?»

⁵ A merege wì silan yɔn sogo ma yo fo: «Naayeri wi go tijere tifeleye yoyi. Yi yen na yinrigi wa laga ḥga yìla pye ma yere, wa tara ti ni fuun tafɔ wi yege sɔgɔcwɔ[†].»

⁶ Shɔn wɔɔlɔ pàa pye na malaga gbɔnwotoro ḥa tilele, pè si yege sin wi ni wa tara nda wa yɔnlɔparawa kamengje kee ki na ti yeri. A shɔn file file pè si taga pe na[†]. Shɔnye mbele pè kɔnkɔn ma yanlaga yanlaga, a poro si yiri na kee wa tara nda wa yɔnlɔparawa kalige kee ki na ti yeri[†].⁷ A shɔn yeenle pè si fulo nee ki jaa mbe sa tara ti yanri mbe toro. A

[†]6.11: Shineyari tara to nungba to pe yinri Babiloni tara; ki tara tìla pye na tipege piin.

[†]6.2: Naga 6.4-5.

[†]6.1-3: Naga 6.2.

[†]6.5: Naga 7.1.

[†]6.6: ḥga ki yo fo: A shɔn file file pè si taga pe na, Yenjèle senre seweele pele ni pège yɔnlɔgo ma yo fo: A shɔn file file pè si kari wa yɔnlɔtosaga kee ki yeri.

[†]6.6: Tara nda wa yɔnlɔparawa kamengje kee yeri to ti yen Babiloni tara re; tara nda wa yɔnlɔparawa kalige kee yeri to ti yen Ezhipiti tara re.

merege wì sho fɔ: «Ye kari ye sa tara ti yanri ye toro.» A malaga gbɔnwotoroye pè si saa tara ti yanri ma toro.⁸ A merege wì silan yeri mala pye fɔ: «Wеле! Malaga gbɔnwotoroye mbele pe yen na kee wa yɔnlɔparawa kamɛŋge kɛɛ tara ti yeri, poro pe yaa kanla naŋbanwa pi sogo na na ki tara woolo pe wogo na..»

**Yenjèle lāa konɔ kan Zakari
wi yeri ma yo wi wunluwɔ
njala kan Zhozuwe wi kan**

⁹ Yawe Yenjèle lāa para na ni naa, ma yo fɔ: ¹⁰ «Mbele pè yiri wa kulowo pi ni ma pan, yarikanra nda pè kan Helidayi, naa Tobiya konaa Yedaya pe yeri ma yiri wa Babilɔni tara, kari ma sari sho pe yeri. Yiri ma kari nala yeen wa Sofoni pinambyɔ Zhoziyasi wi go; ki leele pè yiri wa Babilɔni tara ma pan ma tugu wa ki go ki ni.

¹¹ Ma sa ki warifuwe wo naa ki te wi sho pe yeri, ma wunluwɔ njala gbegele wi ni, ma sali kan Yehozadaki pinambyɔ Zhozuwe ḥa wi yen saraga wɔfenne to* wi kan.

¹² Ko punjo na, maga yo wi kan fɔ Yawe Yenjèle na yawa pi ni fuun fɔ, pa lì yo yeen fɔ:

«Naŋa wa yen laga ḥa pe yinri
Vile;
wi yen laga ḥga na, yaraga pyew
ki yaa ka fi le.

Wi yaa ka Yawe Yenjèle li
sherigo gbɔgɔ* ki kan
naa†.

[†]6.12: Zhere 23.5; 33.15; Zaka 3.8.

¹³ Wo wi yaa ka Yawe Yenjèle li sherigo gbɔgɔ ki kan naa.
Wi yaa ka wunluwɔ pi gbɔgɔwɔ
pi ta.

Wi yaa ka cen wunluwɔ pi na,
mbaa tegere ti piin leele
pe go na.

Saraga wɔfɔ* wa yaa ka pye
mbe cen le wi tanla wa wi
wunluwɔ jɔngɔ ki na.

Pe shyen pe yaa kaa tunjgo piin,
pe yɔn ki pye nuŋgba.»

¹⁴ «Wunluwɔ njala li yaa ka koro wa Yawe Yenjèle li sherigo gbɔgɔ ki ni, jango mbaa leele pe nawa tuun ki leele mbele pe wogo na, poro welɛ Helɛmu, naa Tobiya, naa Yedaya konaa Sofoni pinambyɔ Heni wi ni.»

¹⁵ Leele mbele pe yen wa lege, pe yaa ka pan mbe Yawe Yenjèle li sherigo gbɔgɔ kanga tunjgo ka pye. Na ki ka pye ma, pa ye yaa ki jen fɔ Yawe Yenjèle na yawa pi ni fuun fɔ, lo lìlan tun ye yeri. Na yaga Yawe Yenjèle, ye Yenjèle li senre ti le mbaa tanri ti na jɛŋge, pa ki kagala ke ni fuun ke yaa pye mbe yɔn fili.

Yenjèle lege ḥga ki yen ma yɔn

7 ¹ Wunlunaŋa Dariyusi wi
wunluwɔ pi yele tijere wolo li
yenjèle kɔljere wogo ḥga pe yinri

Kisilevu[†] yenje, ki pilige tijere wogo ki na, a Yawe Yenjelé lì si para Zakari wi ni naa.

²Beteli ca woolo pàa Sarezeri, naa Eregemu Melèki konaa wi woolo pele tun ma yo pe sa Yawe Yenjelé li yenri; ³konaa Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ, saraga wɔfenne* mbele pe wa li shérigo gbɔgɔ* ki ni, pe sa pe yewe mbe pinle li yɔn senre yofenne* pe ni, mbe pe pye fɔ: «Ki daga we koro waa gbele konaa mbaa yenje nii yele li yenje kangurugo wogo ki ni, paa yegé ñga na we yen naga piin, maga le wa yegéle legere ni le?»

⁴Kona, Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ, a lì sili senre ti yo mi Zakari na kan ma yo fɔ:

⁵«Ki yo tara woolo pe ni fuun pe kan konaa saraga wɔfenne pe kan fɔ:

«Maga le wa, yele nafa taanri ma yiri ke ni, ye ma yenje le* ma kunwɔ gbelege gbele yele li yenje kangurugo wogo naa kɔlɔshyen wogo ki na[†];

εen fɔ naga yen ma, kaselege ko na, ye ma yenje ki le mbe mi gbɔgɔ wi le?»

⁶Na ye kaa nii mbaa woo, nde ye maa nii na woo ye yee ra tɔnli wo kala na?

⁷Naga yen ma, ko senre nuŋgbanda to ma Yawe Yenjelé lāa le li yɔn senre yofenne kɔŋbanmbala pe yɔn, a pèri yo wi le? Ki sanga wi ni, leeple pàa pye ma cén wa Zheruzalemu ca konaa ki kanŋgara na cara ti ni yeyinŋge na, leeple la pye ma cén fun wa Negevu* tara to naa yanwira tigiwen tara ti ni.»

⁸Yawe Yenjelé lāa li senre ti yo Zakari wi kan, ma yo fɔ:

⁹«Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ, pa lì yo yeeen fɔ:
«Yaa kiti wi kɔɔn yaa yala ñga kì sin ki ni.

Yaa kajenŋe piin ye yee kan, yaa ye yee yinriwe taa.

¹⁰Yaga kaa naŋgunjaala poro naa pijiriwele pe jɔlɔ, naa nambanmbala poro naa fyɔnwɔ fenne pe ni.

Yaga kaa kapege jate wa ye nawa ye lewée yeeenle pe ni.»

¹¹«Een fɔ pàa je mbe logo. Pàa yiri ma je, ma pe yee pye nuŋgbajiile, jaŋgo paga ka ta mbe logo. ¹²Pàa pe kotoro ti ñgbaniŋban pe yee na paa lulu yen, jaŋgo Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ, lāa li lasiri* konaa li senre nda yo li yɔn senre yofenne kɔŋbanmbala pe kan li yinne li fanŋga na, a pèri yo, paga ka ta

[†]7.1: Kisilevu yenje ki ma saa yala Supurugo (Novamburu) yenje naa Suyirigbɔgɔ (Desamburu) yenje ko ni.

[†]7.5: Kila pye pe ma yenje ki le yele li yenje kangurugo wogo ki na, mbe pe yee nawa to wunlunaja Gedaliya wi gbokala li yefile li na; konaa pe maga le fun yele li yenje kɔlɔshyen wogo ki na, mbe pe yee nawa to sanga ña ni pe juguye pàa pan ma Zheruzalemu ca ki yɔn tɔn mbele shɔ ki yefile li na.

mberi logo. Kona, Yawe Yenjelē na yawa pi ni fuun fō lì si nawa ḥgbān pe ni fō jēngē. ¹³ A lì sho fō:

«Mila pe yeri sanga ḥa ni,
pe sila yenlē mbe logo na yeri.
Koni, poro fun pe yaa na yeri,
mi se logo pe yeri.

Yawe Yenjelē na yawa pi ni
fuun fō, lo lì yo ma.

¹⁴ Ki kala na, mì pe gbōn ma pe
jaraga wa cengelē ke ni
fuun ke sōgōwō,

koro ḥgele pe sila ke jen we.

A tara tì koro waga pe purjō na.
Lere sila pye na paan wa ti ni,
lere sila pye na yinrigi wa
ti ni.

Ki tara nda tìla pye tara tiyōnō,
pèri pye tì koro waga.» »

**Yenjelē ligi yon fōlō kōn
mbe duwaw Zheruzalemu
ca ki na naa**

8 ¹ Yawe Yenjelē na yawa pi ni
fuun fō làa li senrē ti yo na kan
naa. ² Yawe Yenjelē na yawa pi ni
fuun fō, pa lì yo yēen fō:

«Siyōn* ca kìlan ndanla jēngē
ndanlawā yenjara woo ni.
Ki yen mala ndanla ndanlawā
gbōcō ni wa na kotogo na.»

³ Pa Yawe Yenjelē lì yo yēen fō:
«Mi yaa sōngōrō mbe pan naa wa
Siyōn yanwiga ki na,
mbe cen naa wa Zheruzalemu ca
ki ni.

Pe yaa kaa Zheruzalemu ca ki
yinri kaselege ca;
pe yaa kaa Yawe Yenjelē na
yawa pi ni fuun fō li

yanwiga ki yinri yanwiga
kpoyi*.»

⁴ Yawe Yenjelē na yawa pi ni
fuun fō, pa lì yo yēen fō:

«Leleñgbaara naa jeningbaara ti
ni, pe yaa kaa paan mbaa
ceen naa wa Zheruzalemu
ca katoro ti ni,
gbōtangañgala ni pe ni fuun
nuñgba nuñgba pe kēe,
yinwetōnlōgō ḥga pe yaa ta mbe
le ki kala na.

⁵ Ca ki katoro ti yaa ka
yin lenambiile naa
sumborombiile pe ni, pe
yaa kaa jinrigi wa katoro
ti ni.»

⁶ Yawe Yenjelē na yawa pi ni
fuun fō, pa lì yo yēen fō:

«Izirayeli* woolo mbele pè koro
go na, na kaa pye ki kala
li yaa pye kagbōgō pe
yēgē na ki piliye yi ni,
mi wo yēgē na ki se pye
kagbōgō na yeri.

Yawe Yenjelē na yawa pi ni
fuun fō lo lì yo ma.»

⁷ Yawe Yenjelē na yawa pi ni
fuun fō, pa lì yo yēen fō:

«Wele, mi yaa na woolo pe shō
tara nda wa yōnlō yirisaga
kēe yeri ti woolo pe kēe,
mbe pe shō tara nda wa yōnlō
tosaga kēe yeri ti woolo
pe kēe.

⁸ Mi yaa pan pe ni,
pe yaa pan mbe cen wa
Zheruzalemu ca.

Pe yaa ka pye na woolo,

mi yaa ka pye pe Yenjelé
kaselege naa kasinjge
na.»

⁹ Yawe Yenjelé na yawa pi ni
fuun fɔ, pa lì yo yeeen fɔ:
«Ye kotogo le ye yee ni!
Senre nda Yenjelé yɔn senre
yofenne* pàa yo,
sanga ŋa ni leele pàa Yawe
Yenjelé na yawa pi ni
fuun fɔ li shèrigò gbɔgɔ*
ki nɔgɔ le,
mbege kan naa fɔnɔgɔ,
ko senre nunjba to ye yen na
nuru nala naa.

¹⁰ Sanni ki wagati wi sa gbɔn,
lere sila pye na sara taa wi
tunjgo ki na,
sara sila pye na taa fun yaayoro
ti tunjgo ki na.

Leele pe sila pye na kee mbaa
paan yeyinjge na juguye
pe kala na;
katugu mìla leele pe yirige ma
pe wa pe yee na.

¹¹ Koni, ki cenle na li woolo
mbele pè koro go na,
mi se pe yigi paa yegɛ ŋga na
mìla ki pye faa we.

Yawe Yenjelé na yawa pi ni
fuun fɔ lo lì yo ma.

¹² Mi yaa yeyinjge kan ye yeri
laga tara ti ni.

Erezen* tiire ti yaa la seni.
Yarilire ti yaa la yɔngɔ wa tara
ti na.

Tisara ti yaa la paan tara ti na.
Mi yaa ki yarijende nda ti ni
fuun ti kan na woolo

mbele pè koro go na pe
yeri†.

¹³ Yoro zhuda tara woolo, naa
Izirayeli tara woolo,
yegɛ ŋga na yàa pye faa cenle na
li woolo pè danja cengelé
sanjgala ke sɔgɔwɔ,
ki pyelɔmɔ nunjba pi na fun, mi
yaa ye shɔ. Ye yaa pye
duwaw piile.

Yaga ka fyε ye kotogo le ye yee
ni.»

¹⁴ Katugu Yawe Yenjelé na yawa
pi ni fuun fɔ, pa lì yo yeeen fɔ:
«Ye teleye pàa na nawa pi ŋgbani
sanga ŋa ni,
mìla ki kɔn maga tege mbe ye
jɔlɔ.

Mi sila yɔn sɔngɔrɔ ki wogo ki
pyewe na.

Yawe Yenjelé na yawa pi ni
fuun fɔ lo lì yo ma.

¹⁵ Ki pyelɔmɔ nunjba pi na fun,
koni mìgi kɔn maga tege
mbe kajenjge pye yoro
Zheruzalem ca woolo
ye kan konaa Zhuda tara
woolo ye kan.

Yaga ka fyε.

¹⁶ ŋga ye daga mbaa piin ki ŋga:
Ye ni fuun nunjba nunjba yaa
kaselege yuun ye lewee
yeeenle pe kan.

Wa ye kiti kɔnsara ti ni, yaa
kiti wi kɔɔn yaa yala
kaselege ki ni, mbe ta

†8.12: Oze 2.23-25; Amɔ 9.13-15.

mbaa yeyinjge nii leele
pe sɔgɔwɔ†.

¹⁷ Ye ni wa kpe ka ka kapege
jate wa wi kotogo na wi
lewee yenle wa ni.
Yaga kaa wungu yagbolo na,
katugu ki kapyere nda ti ni fuun
ti yen mala mben.
Yawe Yenjelé lo lì yo ma.»

Yenje lepiliye yi yaa kanjga mbe pye yɔgorimɔ piliye

¹⁸ Yawe Yenjelé na yawa pi ni
fuun fɔ làa li senre ti yo na kan na
yeri na, ma yo fɔ: ¹⁹ «Yawe Yenjelé
na yawa pi ni fuun fɔ, pa lì yo yeen fɔ:
«Yenje nja ye ma le yele li yenje
tijere wogo ki na, naa nja ye ma le
yenje kangurugo wogo ki na, naa
nja ye ma le yenje kɔlɔshyen wogo
ki na konaa nja ye ma le yenje ke
wogo ki na†, ki piliye yi yaa kanjga
mbe pye Zhuda tara woolo pe yeri
yɔgorimɔ piliye, naa nayinme piliye
konaa feti yɔgorimɔ piliye. Een fɔ,
ye ti kaselege naa yeyinjge ki ye
ndanla.»

²⁰ Yawe Yenjelé na yawa pi ni
fuun fɔ, pa lì yo yeen fɔ: «Cengelé
kele yegé woolo yaa ka pan naa
fɔnjɔ laga Zheruzalemu ca ki ni,
konaa cara legere ta woolo ni. ²¹ Ca
ka woolo yaa ka yiri mbe saga yo

ca ka yegé woolo kan mbe yo fɔ:
«Ye yiri we kari we sa Yawe Yenjelé
li yenri! We sa Yawe Yenjelé na
yawa pi ni fuun fɔ li lagaja! Ki ca
woolo pe yaa ka pe yɔn sogo mbe
yo fɔ: «Woro fun we yaa kari wa.»
²² Tara legere woolo naa cengelé
fanjga wogolo yaa ka pan wa
Zheruzalemu ca mbe Yawe Yenjelé
na yawa pi ni fuun fɔ li lagaja
konaa mbeli yenri.»

²³ Yawe Yenjelé na yawa pi ni
fuun fɔ, pa lì yo yeen fɔ: «Ko sanga
wo ni, leele ke yaa ka yiri senre
pyew ti leele pe ni cengelé ke ni
fuun ke ni, mbe sa Zhufuye na ja
nuŋgbɑ yigi wi derigbɔgɔ ki nɔgɔna
yɔn ki na, mboo pye fɔ: «We yaa
pinle ma ni mbe kari, katugu wègè
logo ma yo Yenjelé li yen ye ni.»

IZIRAYELI WOOLO PORO NAA CENGELE SANJGALA KE NI

9-14

Cengelé ngele ke yen ma Izirayeli
woolo pe maga Yenjelé li yaa ka
jɔcɔgɔ wa ke na
konaa mbe duwaw ke na

9 ¹ Yawe Yenjelé li senyoro ti
nda.

†8.16: Efezi 4.25.

†8.19: Babiloni tara fenne pàa pan ma to Zheruzalemu ca ki na, ma tulugo koŋgbaniŋga
wɔ wa ca ki mbogo ki ni, kila pye, Zheruzalemu ca woolo pe ma yenje le yele li yenje
tijere wogo ki na, mbe pe yee nawa to ki wogo ki na; naa pe juguye pàa pan maga le
mbe Zheruzalemu ca ki yɔn tɔn mbege shɔ, kila pye pe ma yenje ki le fun yele li yenje
ke wogo ki na, mbe pe yee nawa to ki yefile na.

Yawe Yenjelé li sényoro tì gbɔn
wa Hadiraki[†] tara,
tì gbɔn fɔ wa Damasi[†] ca;
katugu Yawe Yenjelé li yegé yen
sénwée piile pe ni fuun pe
na,
paa yegé ñga na li yegé yen
Izirayeli* cengelé woolo
pe ni fuun pe na we[†].

² Yenjelé li yen na para Hamati[†]
ca ki wogo na fun,
ko ñga ki yen wa Damasi ca ki
tanla we.

Li yen na para Tiri* ca naa
Sidɔn[†] ca ti wogo na fun,
ali mbege ta tijinliwe gbɔɔ yen
pe yeri.

³ Tiri ca fenne pè malaga sigego^{*}
kan pe yee kan.

Pè warifuwe legere gbogolo pe
yee kan paa taambugo
yen,
ma te legere gbogolo pe yee kan
paa koñgolo taambugo
yen.

⁴ Eεn fɔ, we Fɔ* wi yaa pe kεε
yaara ti ni fuun ti shɔ pe
yeri,
mbe malaga sigembogo ñga
kì pe ca ki maga ki jan
mbege wa wa kɔgɔje wi
ni.
Kasɔn yaa ka ca jate ki sogo
mbege kɔ[†].

⁵ Asikalɔn ca fenne pe yaa ki
wogo ki yan mbaa fye.
Gaza ca fenne fun pe yaa ka fye
mbaa seri jɔłɔgo ki kala
na.

Ekirɔn ca fenne fun pe yaa pe
kεε ndagaserege ki la.
Wunluwɔ se ka pye wa Gaza ca
ki ni.

Lere se ka cen wa Asikalɔn ca
naa.

⁶ Nambanmbala pe yaa ka pye
mbe cen wa Asidɔdi ca.
Kì ka pye ma, mi yaa Filisiti tara
fenne pe yee gbogowɔ pi
kɔ[†].

[†]9.1: Hadiraki, ca ka layi ñga kila pye wa Siri tara ti yɔnlɔparawa kamεŋge kεε ki na.

[†]9.1: Damasi ca ko kila pye Siri tara ti cagbɔgɔ ye.

[†]9.1: Eza 17.1-3; Zhere 49.23-27; Amɔ 1.3-5.

[†]9.2: Hamati ca kila pye Hadiraki ca naa Damasi ca sɔgɔwɔ pi ni, wa Siri tara ti yɔnlɔparawa kamεŋge kεε ki na.

[†]9.2: Tiri ca fenne naa Sidɔn ca fenne paa pye kɔgɔje wi jenfenne ma fanñga ta, ma pye penjagbɔrɔ fenne, safari ñja paa pye na waa wi fanñga na.

[†]9.4: Eza 23.1-18; Eze 26.1--28.26; Zhowe 4.4-8; Amɔ 1.9-10; Mati 11.21-22; Luk 10.13-14.

[†]9.5-6: Gaza, naa Ekirɔn, naa Asikalɔn konaas Asidɔdi cara tìla pye Filisiti tara cagbɔrɔ to ta, nda tìla pye kagbɔgɔ yɔn.

⁷ Mi yaa ka kara nda ti kasanwa[†]
pi yen ti ni ti wɔ wa pe
yɔn,
mbe yarisunndo kara ti wɔ wa
pe yɔn.

Mbele pe yaa ka koro go na pe
ni, pe yaa ka pye mi ḥa
Yenjelé na woolo paa
Zhuda cenlē li setirige ka
yen.

Ekirɔn ca woolo pe yaa ka pye
na woolo paa yege ḥga
Zhebusi[†] cenlē woolo pàa
kanjga ma pye na woolo.

⁸ Mi yaa kanla tara ti maga mbaa
ti kɔrɔsi,
jango juguye pe malingbɔɔnlɔ
mbele pe maa tooro na
kee na paan, paga ka
gbɔn ti na.
Fanjga fɔ wa se ka jɔlɔgɔ taga
pe na naa;
katugu mi jate mi yaa la pe go
singi.

Wunlunaja ḥa wi yaa ka pan mbe yeyinjge ki kan naa

⁹ Yoro Siyɔn* ca woolo, yaa
yogɔri jɛŋge.

^{†9.7:} Yenjelé senre tìgi naga ma yo fɔ lere si daga mbe kara ka nda ti kasanwa pi yen ti ni, nakoma mbe yaayogo ḥga ki yen fyɔngɔ ni ki kara ta ka; Levi 17.11-12; Dete 12.15-16. Ma si yala Filisiti tara fenne poro la pye na to kaa, katugu ḥgasele sila pye pe yeri, na laa ki wogo ki sa. Koni Yenjelé li yen na jaa mbe Filisiti tara fenne pe yege kɔn paga kaa kara kaa nda ti kasanwa pi yen ti ni, katugu li yen na jaa mbe pe pye li woolo fun.

^{†9.7:} Zhebusi cenlē woolo pàa pye Kana tara fenne mbele pàa pye ma cen wa Zheruzalemu ca, ko ḥga pàa pye na yinri Zhebusi ca sanni wunlunaja Davidi wi saga shɔ wigì ta; 2 Sami 5.6-7; 1 Kuro 11.4-6. Zhebusi cenlē woolo pàa pye ma cen yeyinjge na wa Izirayeli woolo pe sɔgɔwɔ; Zhozu 15.63.

^{†9.9:} Mati 21.5; Zhan 12.15.

^{†9.10:} Laga ki laga ḥga ki ni, Efirayimu tara to yen ma taanla Izirayeli tara ti yɔnlɔparawa kamenjge kee wunluwɔ lee po ni.

Yoro Zheruzalemu ca woolo yaa
jɔrɔgi nayinme ni.
Ye wele! Ye wunlunaja wi ḥa
wila paan ye kɔrɔgo.
Wi yen sinjé ma pye cew tafɔ.
Wùu yee tirige ma lugu ma cen
sofile na.
Wi yen ma lugu ma cen sofile
pyɔ na, sofile nɔ pyɔ na[†].

¹⁰ Mi yaa ka malaga
gbɔnwotoroye pe kɔ
mbe pe wɔ wa Efirayimu[†]
tara,
mbe malaga gbɔnshɔnye pe
kɔ mbe pe wɔ wa
Zheruzalemu ca.
Malaga gbɔnsandira ti yaa ka
kaari fun.
Ki wunlunaja wi yaa kaa
yeyinjge senre yuun
cengelé ke kan.
Wi yaa kaa wi tegere ti piin
mbege le kɔgɔje wa na
saga wa kɔgɔje wa na,
mbege le wa Efirati gbaan wi
na fɔ sa gbɔn wa tara ti
kɔsaga ki na.

We Fɔ wi yaa ka mbele juguye
pàa yigi kasopiile pe wɔ
wa kulowo pi ni

¹¹ We Fɔ wì yo fɔ:

«Yoro wo na, Zheruzalemu ca
woolo, yɔn finliwɛ* mba
mìla le ye ni ye saara
yaayoro kasanwa pi
fanjga na,
ki yɔn finliwɛ pi kala na, mbele
pàa yigi ye ni kasopiile
ma kari pe ni, mi yaa
pe wɔ wa pe kulowo pi
ni, wa tɔnmɔ wege ñga
tɔnmɔ woro wa ki ni†.

¹² Yoro kasopiile wele, yoro
mbele jigi tagasaga yen
ye yeri,
ye sɔngɔrɔ ye pan wa ye ca
ki ni, ko ñga malaga
sigembogo yen maga
maga ma yagara.

Nala yeen, mi yen naga yuun ye
kan fɔ jɔlɔgɔ ñga yè jɔlɔ,
mi yaa kajenje tegesaga
shyen pye ye kan ki
yɔngɔ.

¹³ Katugu mi yaa ka Zhuda cénle
woolo poro pye paa na
sandiga yen mbege tile,
mbe Efirayimu cénle woolo poro
pye paa na sandiga wanla
yen.

Yoro Siyon ca woolo, mi ye
pinambiile pe yirige mbe

pe wa Yavan† tara woolo
pe na.

Mi yaa ye pye paa malingbɔɔn
kotogofɔ wi tokobi yen.»

¹⁴ Yawe Yenjèle li yaa kali yee
naga wa naayeri wa pe go
na.

Li wanla li yaa ka kari paa
yenjèle yengelème yen.

We Fɔ, Yawe Yenjèle li yaa kali
mbanлага ki win.

Li yaa ka pan wa yɔnlɔparawa
kalige kee tifeliŋgbɔrɔ ti
ni.

¹⁵ Yawe Yenjèle na yawa pi ni
fuun fɔ li yaa kaa li woolo
pe go singi.

Pe yaa ka pe juguye pe tɔngɔ,
mbe gbaufuro sinndere ti yaari.

Pe yaa ka pe juguye pe kasanwa
pi jaraga mbaa tinni ndee
paa sinndire piin.

Pe yaa kaa kasanwa pi wuun
paa yegɛ ñga na pe ma
kaa leyaara ti yin saara*
yaayoro kasanwa pi ni
mboo yanragi yanragi,
paa yegɛ ñga na pe ma kaa
kasanwa pi wo saraga
wɔsaga* ki yengelɛ ke na
we.

¹⁶ Yawe Yenjèle, pe Yenjèle li
yaa ka pe shɔ ki pilige ki
ni.

Li yaa ka poro mbele li woolo
pe shɔ paa yegɛ ñga na
yaayoro kɔnrifɔ ma kaa

†9.11: Tɔnmɔ wege ñga tɔnmɔ woro wa ki ni, ko yen na para pe kulowo po senre na wa Babilɔni tara.

†9.13: Yavan tara to nuŋba to pe yinri Giresi tara re.

wi yaayoro ḥgbelege shɔ
we.

Pe yaa kaa yengelə wa li tara ti ni
paa sinndeere sɔnɔgbanga
woro yen, nda ti yen
wunluwɔ njala na.

¹⁷ Pe yaa ka pye ferewε na dε!
Pe yaa ka pye tiyɔɔnlɔ dε!
Bile* wi yaa kaa fanŋga kaan
lefɔnmbɔlɔ pe yeri,
duvɛn fɔnŋɔ wila fanŋga kaan
sumbonɔ pe yeri.

**Yawe Yenŋele lìgi yɔn fɔlɔ le
mbe Zhuda tara woolo pe shɔ**

10 ¹ Ye Yawe Yenŋele li yenri
tisaga ki ni, li tisara
puŋgo woro ti kan ye
yeri.

Yawe Yenŋele lo li ma
tifelingbɔrɔ tisara ti
yirige,
li yaa tisara legere kan ye yeri.
Li yaa ti yariluguro ti fi wa ye ni
fuun nuŋba nuŋba ye
keere ti ni.

² Katugu ye go yarisunndo ti
maa go fu senre yuun ye
kan.

Ye jelffenne pe maa yagbogowo
kagala yaan na yuun ye
kan.

Wɔɔnlɔfennne pe wɔɔnru ti
yen wagafe,
pe kotogo sogowo senre ti yen
go fu senre.

Ki kala na, leele pe yen na yanri
na toro faa paa yaayoro
ḥgbelege yen,

pe yen na jɔlɔ paa simbaala yen
mbele kɔnrifɔ woro pe
na[†].

³ Mì nawa ḥgban jenŋe yaayoro
kɔnrifenne pe ni.

Mi yaa jɔlɔgo wa yekelle pe na,
katugu mi ḥa Yawe Yenŋele na
yawa pi ni fuun fɔ mì
pan mbanla woolo pe
gbogolomo pi kɔn mbe
wele,

po mba pi yen Zhuda cenle
woolo wele.

Mi yaa ka pe pye paa na malaga
gbɔnshɔn jenŋe yen.

⁴ Teele pe cenle pyew pele yaa
ka yiri wa Zhuda cenle li
ni,

mbe sheli paa go yenle sinndelege
yen,

mbe liri paa paraga go* ki
kankangala yen,

mbe pye fanŋga ni paa malaga
gbɔnsandiga yen.

⁵ Pe yaa ka pye paa malingbɔɔnlɔ
welimbelε yen,

mbe pe ta malaga ki na, pe yen
na pe juguye pe tangala
na kee paa kɔnɔ fenregε
yen.

Pe yaa ka malaga ki gbɔn,
katugu mi ḥa Yawe
Yenŋele, mi yaa ka pye pe
ni.

Kona, pe yaa ka fere wa pe
juguye mbele pe yaa ka
pye shɔnye na pe na.

[†]10.2: Mati 9.36; Maki 6.34.

6 Mi yaa ka fanjga gbɔgɔ le
Zhuda cénle woolo pe ni.
Mi yaa ka Zhozefu setirige piile[†]
pe shɔ.
Mi yaa ka sɔngɔrɔ mbe pan pe ni
wa pe tara naa,
katugu pe yinriwe yen na na.
Ki yaa ka pye ndee mi sila je pe
na.
Muwi mi yen Yawe Yenjelé, pe
Yenjelé le.
Mi yaa ka pe yenrewé pi logo.
7 Efirayimu cénle woolo pe yaa
ka pye paa nambala
kotogofenne yen.
Pe nawa pi yaa ka yinjgi pe na
ndee leele mbele duven
wɔ.
Pe piile pe yaa kaga wogo ki yan
mbaa yɔgɔri.
Yɔgɔrimɔ gbaa yaa ka pye wa pe
kotogo na Yawe Yenjelé
li kala na.
8 Mi yaa ka wofele win mbe pe
gbogolo,
katugu mi yaa ka pe shɔ.
Pe yaa sɔngɔrɔ mbe lègè naa paa
yègè ñga na pàa pye faa
we.
9 Mì pe jaraga wa dunruya
cengèle ke sɔgɔwɔ.
Een fɔ mbe pe ta wa ki taleere ti
ni, pe yaa nawa to na na.
Poro naa pe piile pe ni pe yaa
kaa pe yinwege ki piin.
Ko puŋgo na, pe yaa ka yiri wa,
mbe sɔngɔrɔ mbe pan.

10 Mi yaa ka pe yirige mbe pe wɔ
wa Ezhipiti tara.
Mi yaa ka pe wɔ wa Asiri tara,
mbe pe gbogolo.
Mi yaa ka pan pe ni wa Galaadi
tara konaa wa Liban tara.
Pe censaga ki yaa ka kologo pe
na yere.
11 Pe yaa ka kɔgɔje wi kɔn mbe
wɔ wa jɔlɔgɔ ki ni.
Yenjelé li yaa ka kɔgɔje tɔnmɔ
mba pi maa yinrigi
na tuun pi gbɔn mboo
sinjge.
Nili gbaan wi latijuro ti ni fuun
ti yaa ka waga.
Asiri tara fenne pe yee gbɔgɔwɔ
pi yaa ka kɔ.
Ezhipiti tara fenne pe wunluwɔ
kanngala li yaa ka shɔ pe
yeri[†].
12 Mi ña Yawe Yenjelé, mi yaa
kanla fanjga ki le na
woolo pe ni.
Pe yaa kaa tanri na nandanwa
kala lo na.
Yawe Yenjelé lo lì yo ma.

Mbele pe yen fanjga fenne
Yenjelé li yaa ka pe fanjga ki jan

11 ¹ Mboro Liban tara, ma tara
yesara ti yengèle,
janjo kasɔn mbe ye kɔɔn sediri*
tire ti sogo.
² Yoro sipiresi* tire, yaa
yùngbɔgɔrɔ sənre yuun,
katugu sediri tire tì toori.

[†]10.6: Zhozefu setirige piile poro nunjba poro pe yen Izirayeli woolo wele.

[†]10.11: Ezhipiti tara fenne pe wunluwɔ kanngala li yaa ka shɔ pe yeri, ko kɔɔ wo yen
pe wunluwɔ pi yaa ka to.

To nda ti yen tire tiyɔnrɔ, pèri jaanri.

Yoro Bazan tigbɔrɔ gbɔrɔ, yaa yuŋgbɔgɔrɔ senre yuun, katugu kɔwɔgɔ ñga lere saa ya ye wa ki ni, pège tire ti jaanri.

³ Pe yɛn na simbaala kɔnrifenne* pe yuŋgbɔgɔrɔ gbelege ki nuru, katugu pe naniwe jembe pì jɔgɔ. Pe yɛn na jara yirifɔnmbɔlɔ pe gbelege ki nuru, katugu Zhuridən gbaan kɔwɔgɔ ñga kila pye pe larasaga kì jɔgɔ.

Simbaala kɔnrifenne shyen pe kala

⁴ Yawe Yenjelé, na Yenjelé, pa lì yo yɛen fɔ: «Simbaala mbele pe daga mbe gbo, maa pe kɔnri.

⁵ Mbele pe ma pe lɔ, pe ma pe gbo, lere na pe pye mbe yo pe kapege pye. Mbele pe maa pe pere, poro ma yo fɔ: «Sɔnmɔ yɛn Yawe Yenjelé li woo, katugu wè pye penjagbɔrɔ fenne.» Ki simbaala kɔnrifenne tipeele pe yere na simbaala pe yinriwε ta, mbe si ka pe shɔ.» ⁶ «Ki kala na, mi se tara woolo pe yinriwε ta. Yawe Yenjelé lo lì yo ma. Mi yaa sɛnwee piile pe le pe sɛnwee yɛenlε pe kεe, konaa mbe pe le pe wunlunaŋa wi kεe. Wunlumbolo pe yaa ka tara ti

jɔgɔ pew, mi se ka lere kpe shɔ pe kεe.»

⁷ Kona, simbaala mbele paa daga mbe gbo, a mi nee pe kɔnri, mbele pàa pye ma te wa simbangbelege ki ni poro wogo ko la wε. A mì si simbaala kɔnrikanŋgagala shyen le, ma nunjba mege taga nali yinri Yinme kanŋgala, ma sanna li mege taga nali yinri Nungbama kanŋgala. A mì si saa na simbaala pe kɔnri. ⁸ Yenje nunjba ni, a mì si simbaala kɔnrikenne taanri pe purɔ. A simbaala pè si kaa na nawa pi ŋgbən fun; poro fun, a na la kɔ pe na. ⁹ Kona, a mì si simbaala pe pye fɔ: «Mi se kɔnri ye na naa. Mbele yaa ku, poro mbe ku. Mbele yaa kɔ mbe wɔ wa, poro mbe kɔ pe wɔ wa. Mbele ka koro go na, poro mbaa pe yee kaa.»

¹⁰ Kona, a mì silan simbaala kɔnrikanŋgala na pe yinri Yinme kanŋgala li le mali kaari, maga naga fɔ yɔn finliwε* mba mìla le Izirayeli* cengele ke ni fuun ke ni, mùu jɔgɔ. ¹¹ Ki pilige ki ni, yɔn finliwε pìla jɔgɔ ma wɔ wa. Kì pye ma, simbaala mbele pàa pye ma te wa simbangbelege ki ni ma wε†, poro mbele pàa pye nala kɔrɔsi, a poro sigi jen ma yo Yawe Yenjelé lo senre ri. ¹² Kona, a mì si pe pye fɔ: «Ki ka ye ndanla, yanla sara wi kan na yeri. Eɛn fɔ, na kii si ye ndanla, yoo yaga wa.» Kì pye ma, a pè si

[†]11.11: Ñga kì yo fɔ: Simbaala mbele pàa pye ma te wa simbangbelege ki ni ma wε, Eburuye senre ti ni, ki senre ti mbe ya logo fun naa fɔ: Simbaala perefenne.

warifuwe pyɔ nafa ma yiri ke[†] jiri
ma kan na yeri na sara.

¹³ Kona, a Yawe Yenjèle lì silan pye fɔ: «Na kala lì gbɔgɔ pe yeri yegɛ ḥga na ki kɔ wowi yeeɛn! Ki penjagbɔrɔ nda ti le, ma sari kan cɔrɔ fanrifɔ wi yeri[†].» Kì pye ma, a mì sigi warifuwe pyɔ nafa ma yiri ke wi le ma saa wi kan cɔrɔ fanrifɔ wi yeri, wa Yawe Yenjèle li sherigo gbɔgɔ* ki ni[†]. ¹⁴ Ko pungo na, a mì silan simbaala kɔnrikanjgala shyen wolo na pe yinri Nungbama kanjgala li kaari. Mila ko pye maga naga fɔ tosege ḥga ki yen Zhuda tara woolo naa Izirayeli tara woolo pe sɔgɔwɔ kì jɔgɔ.

¹⁵ Kona, a Yawe Yenjèle lì silan pye naa fɔ: «Koni, simbaala kɔnrifɔ yaara le, mɔɔ yee pye paa tuijnliew fu fɔ yen. ¹⁶ Wele, mi yaa simbaala kɔnrifɔ wa yirige laga tara ti ni, ḥa wi se kaa simbaala mbele pe yen na kuun pe yinriwe taa. Wi se kaa kee saa mbele pè pungo pe lagajaa. Wi se kaa mbele pè welege pe were piin. Wi se kaa yaakara kaan mbele pe yen ḥgbaanla pe yeri. Eɛn fɔ, simbaala mbele pè tɔrɔ, poro wi yaa kaa kuun mbaa kaa, fɔ yere mbaa pe yenjoro ti walagi.»

¹⁷ Simbaala kɔnrifɔ ḥa wì jaga,

wo ḥa wùu simbaanjbelege ki
yaga,

jɔlɔgɔ yen wi wogo!

Tokobi yaa wi kɛɛ ki kɔn,
mboɔ kalige yenlɛ li ya.

Wi kɛɛ ki yaa waga wi na pew,
wi kalige yenlɛ li yaa jɔgɔ wi na
pew.

**Yenjèle li yaa ka Zheruzalemu ca
ki shɔ, na juguye paga pan
mbe to ki na we**

12 ¹ Yawe Yenjèle làa senre nda yo Izirayeli* woolo pe wogo na, tori nda. Yawe Yenjèle na lì naayeri wi gbegele, ma tara ti tenge, konaa ma yinwege ki le senwee wi ni, pa lì yo yeeɛn fɔ:
² «Ye wele, mi yaa ka Zheruzalemu ca ki pye paa wɔjennɛ yen, na li yen ma yin duven ḥa wi maa yegɛ kanjgi wi ni. Cengele ḥgele fuun ke yen ma ca ki maga, ke yaa wi wɔ fɔ wila pe yegɛ kanjgi. Ki yegɛ kanjguwa pi yaa ka gbɔn Zhuda tara woolo pe na fun, juguye na paga ka pan mbe maliŋgbɔɔnlɔ censaga kan mbe Zheruzalemu ca ki yɔn tɔn we. ³ Ko pilige ko ni, mi yaa Zheruzalemu ca ki pye sinndelege ḥga ki nugu cengele ke ni fuun ke kan. Mbele fuun ka

^{†11.12:} Warifuwe pyɔ nafa ma yiri ke wo la pye kulonaja wi lɔsara, naga nari fɔ penjara ti kan ḥa yeri, pòo tifaga (Eki 21.32).

^{†11.13:} ḥga kì yo cɔrɔ fanrifɔ, Eburuye senre ti ni, ki kɔrɔ wi mbe ya logo fun fɔ tugurɔn yanfɔ. Warifuwe piile mbele tagafenne pàa pye na paan, tugurɔn yanfɔ wila pye naga penjara ti yanni nari gbegele tugumbiile. Wa Yenjèle senre sewe lee ḥa wi yen Eburuye senre ni, ḥga kì yo fɔ: *Cɔrɔ fanrifɔ*, Yenjèle senre seweеле pele yegɛ ni Eburuye senre ni, konaa ḥa pe yinri Siriyaki wi ni, pègɛ yɔnlɔgɔ ma yo fɔ: *Yarijende tegesaga*.

^{†11.12-13:} Mati 27.9-10.

kaa ki jaa mbege yirige, pe yaa ka pe yee welege fɔ jɛŋgɛ. Kona, dunruya cengele ke ni fuun ke yaa ka gbogolo mbe yiri Zheruzalemu ca ki kɔrɔgɔ. ⁴ Ko pilige ko ni, Yawe Yenjelé lo lì yo ma, fɔ mi yaa ka sunndo kɔngɔ wa pe shɔnye pe ni fuun pe na, mbe go yinriwe wa pe shɔn lugufenne pe na fyere gbɔrɔ ti kala na. Eén fɔ mi yaa kaa wele Zhuda tara woolo poro na. Cengelé sanjgala ke shɔnye pe ni fuun poro na, mi yaa ka yenfyɔnɔ wa pe na. ⁵ Kona, Zhuda tara teele pe yaa kaa ki yuun wa pe yee nawa fɔ: «Pa Zheruzalemu ca woolo pe fanjga ki maa yinrigi wa Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ li yeri, lo na li yen pe Yenjelé le.»

⁶ «Ko pilige ko ni, mi yaa Zhuda tara teele pe pye paa kasɔn nañganra yen kanjgire sɔgɔwɔ, mbe pe pye paa gbagara kanjgire yen, nda pè mu yarilire pɔgɔlɔ sɔgɔwɔ. Cengelé ñgele ke yen ma pe maga, pe yaa ka ke tɔngɔ kɛe ki ni fuun na. Eén fɔ Zheruzalemu ca ko yaa ka koro wa ki yɔngɔlɔ nuñgba ke ni wa Zheruzalemu. ⁷ Yawe Yenjelé li yaa ka keli mbe Zhuda tara seye woolo poro shɔ, jaŋgo Davidi setirige piile poro naa Zheruzalemu ca woolo pe ni, paga kaa pe yee jate ndee pe gbɔgɔwɔ ta ma we Zhuda tara woolo sanmbala

pe na. ⁸ Ko pilige ko ni, Yawe Yenjelé li yaa kaa Zheruzalemu ca woolo pe go singi. Ña wi fanjga kì kologo ma we pe ni fuun na, ko pilige ko ni, wo yaa ka pye fanjga ni paa wunlunajà Davidi wi yen. Davidi setirige piile pe yaa ka pye pe yee na paa Yenjelé yen, paa Yawe Yenjelé li merege* yen, ña wi yen na tanri pe yeege.»

Tara woolo pe yaa ka yeege san

⁹ We Fɔ* wì yo fɔ: «Ko pilige ko ni, cengelé ñgele fuun ke yaa ka yiri mbe pan mbe to Zheruzalemu ca ki na, mi yaa yere ki yerewe mbe ke tɔngɔ. ¹⁰ Kona, mi yaa yinriwe taga jatere, naa yenrewɛ jatere kan Davidi setirige piile pe yeri konaa Zheruzalemu ca woolo pe yeri. Pe yaa ka kanjga mbaa mi wele, ña pè sun njanraga ki ni wi kala na[†]. Pe yaa ka wi kunwɔ pi gbele, paa yeege ñga na lere ma kaa wi pinambyɔ nuñgba pe kunwɔ gbele we. Pe yaa ka wi kunwɔ pi gbele fɔ jɛŋgɛ, paa yeege ñga na lere ma kaa wi pinambyɔ konjbanja kunwɔ gbele we. ¹¹ Ko pilige ko ni, kunwɔ gbelege ki yaa ka lege wa Zheruzalemu ca, paa ñga na pe maa gbele yarisunñgɔ jellege Hadadi Irimɔ ki kan, ki ta ki yen, wa Megido ca gbunlundegɛ

[†] 12.10: Ñga kì yo fɔ: *Pe yaa ka kanjga mbaa mi wele, ña pè sun njanraga ki ni wi kala na*, ki senre ti mbe ya logo fun fɔ: *Pe yaa ka kanjga mbaa mi wele, mi ña pè sun njanraga ki ni we*. Ki senre nda tì yo, ti kala lì pye ma yala Zhezu Kirisi wi kunwɔ kala li ni; Zhan 19.37; Naga 1.7.

ki ni†. ¹²Tara woolo pe yaa ka kunwɔ gbelege gbele. Seye yi ni fuun nujgba nujgba yi yaa ka kunwɔ gbelege ki gbele yi ye yi ye. Davidi sege woolo pe yaa ka kunwɔ gbelege ki gbele pe ye, pe jeelé pe yaa kaga pye pe ye. Natan sege woolo pe yaa ka kunwɔ gbelege ki gbele pe ye, pe jeelé pe yaa kaga pye pe ye. ¹³Levi sege woolo pe yaa ka kunwɔ gbelege ki gbele pe ye, pe jeelé pe yaa kaga pye pe ye. Shimeyi sege woolo pe yaa ka kunwɔ gbelege ki gbele pe ye, pe jeelé pe yaa kaga pye pe ye. ¹⁴Seye sannya yi ni fuun nujgba nujgba yi yaa ka kunwɔ gbelege ki gbele yi ye yi ye. Nambala pe yaa kaga pye pe ye, jeelé pege pye pe ye.»

13¹«Ko pilige ko ni, pulugo tɔnmɔ pa yaa ka janri mbe yiri mbe Davidi setirige piile naa Zheruzalemu ca woolo pe kapere naa pe fyɔngɔ* kapyere ti jogo mberi laga pe na.»

**We Fɔ wi yaa ka yarisunndo ti kɔ
mberi wɔ wa, mbe Yenjèle
yɔn senre yofenne yagboyoolo
pe purɔ**

²Yawe Yenjèle na yawa pi ni fuun fɔ, pa lì yo yεen fɔ: «Ko pilige

ko ni, mi yaa ka yarisunndo ti kɔ mberi wɔ laga tara ti ni, lere se ka nawa to ti na naa. Mbele pe maa pe yεe piin Yenjèle yɔn senre yofenne*, mi yaa ka pe kɔ mbe pe wɔ laga tara ti ni, mbe mbele yarisunndo gbɔgɔla jatere yεn pe ni wi kɔ mboo wɔ pe ni. ³Na lere wa ka ka pan mbaa Yenjèle yɔn senre yuun bere, wi tosee naa wi nɔsee poro yεre pe yaa wi pye mbe yo fɔ: «Ma daga mbe ku, katugu ma yen na yagbogowo senre yuun Yawe Yenjèle li mege ki na.» Mboo ta wi yen na Yenjèle li yɔn senre yuun, wi tosee naa wi nɔsee wi ni, pe yaa wi sun njanraga ni mboo gbo. ⁴Ko pilige ko ni, Yenjèle yɔn senre yofenne pe yaa kaa fere taa mbaa Yenjèle li yɔn senre yuun, mbaa pe yariyanra ti senre yuun. Pe se kaa yɔngɔme sire yaripɔrɔ nii naa, mbaa leele pe fanla mbaa pe yεe piin Yenjèle yɔn senre yofenne†. ⁵Pe ni fuun nujgba nujgba pe yaa kaa yuun fɔ: «Mi woro Yenjèle yɔn senre yofɔ de, kere kɔnfɔ wi mi. Maga le wa na lefɔnrɔ sanga wi ni, na tafɔ wìlan lɔ kere tunjgo ko

[†]**12.11:** Hadadi Irimɔ, Fenesi tara fenne poro yarisunŋgo jelege layi, ɳga pàa pye na jate fɔ ki ma ti pe yarilire ti ma yɔn. Pàa pye naga jate ma yo na paga yarilire ti kɔn mbe kɔ, ki yarisunŋgo ki ma ku, na paga kaa yariluguro ti nuru sanga ɳa ni, ki mee yen. Na paga yarilire ti kɔn mbe kɔ, mbe ye ti ni ca sanga ɳa ni, pe mee ki kunwɔ pi pye.

[†]**13.4:** Yenjèle yɔn senre yofenne pèla pye na yaripɔrɔ nda pàa gbegele yɔngɔme sire ni ta nii, nda tila pye fyɔnwɔ fenne poro woro, naga nari fɔ pe yen Yenjèle yɔn senre yofenne paa yεge ɳga na Eli la pye; 2 Wunlu 1.8; Mati 3.4.

mege ni[†].⁶ Na lere wa kaa yewe mbe yo fɔ: ‹Yingga sagbantitere ti yen ma kotogo ki na yeeen? Wi yaa ki fɔ wi yɔn sogo mbe yo fɔ: ‹Pa pànlà gbɔn wa na wenne pe go[†].»

Ƞga ki yaa ka pye simbaala kɔnrifɔ wo naa simbaala pe na

⁷ Yawe Yenjèle na yawa pi ni fuun fɔ, pa lì yo yeeen fɔ:

«Tokobi, yiri ma to na simbaala
kɔnrifɔ* wi na,

yiri ma to na pinleyenle wi na.
Simbaala kɔnrifɔ wi gbɔn maa
gbo pa kona simbaala pe
yaa gbɔn mbe jaraga.

Pa mi yaa to simbapiile pe na[†].»

⁸ Pa Yawe Yenjèle lì yo yeeen fɔ:
«Wa tara ti ni fuun ti ni,

senweele paga kɔn mbe
yiri tegesaga taanri,
tegesaga shyen woolo
poro yaa ku,

tegesaga nunjba woolo pe yaa
koro go na.

⁹ Mi yaa ki tegesaga nunjba
woolo pe pye kpoyi*,
paa yegɛ ȏga na pe ma kaa
warifuwe wi le kasɔn maa
pye kpoyi,

mbe pe segesegɛ mbe wele, paa
yegɛ ȏga na pe ma kaa te

wi le kasɔn mboo segesegɛ
mboo wele.

Pa kona pe yaa na yeri,
pa mi yaa pe yɔn sogo.

Mi yaa ka pe pye mbe yo fɔ: ‹Ye
yen na woolo!»

Pa poro fun pe yaa yo fɔ: ‹Yawe
Yenjèle lo li yen we
Yenjèle le.»

Malaga puŋgo wogo ȏga ki yaa ka gbɔn konaa we Fɔ wi panga

14 ¹ Ye wele, Yawe Yenjèle li
pilige ki yen na paan. Ko
pilige ko ni, yoro Zheruzalemu ca
woolo, ye juguye pe yaa ka ye kɛɛ
yaara ti koli mberi yɛɛle pe yee na
ye yegɛ sɔgɔwɔ. ² We Fɔ* wì yo
fɔ: Mi yaa ka cengele ke ni fuun
ke gbogolo wa Zheruzalemu ca ki
tanla, mbe malaga gbɔn ki ni. Pe
yaa ka ca ki shɔ, mbe yinre ti nawa
yaara ti koli, mbe sinlè jeele pe ni
fanŋga na. Pe yaa ka ca woolo pe
walaga nunjba koli mbe kari pe ni
kulowo, eeen fɔ ca woolo sanmbala
mbele pe yaa ka koro, pe se ka poro
yigi mbe yiri pe ni. ³ Ko puŋgo na,
Yawe Yenjèle li yaa ka yiri mbe
malaga gbɔn ki cengele ke ni paa
yegɛ ȏga na làa malaga ki gbɔn
malaga gbɔnpiliye yan yì toro faa

[†]13.5: Eburuye senre ti ni, ȏga kì yo fɔ: Maga le na lefɔnrɔ sanga wi ni, na tafɔ wìlan lɔ kere tunjgo ko mege ni, ki senre ti woro ma filige. Ki senre ti mbe ya logo fun fɔ: Maga le na lefɔnrɔ sanga wi ni, keere yen na yeri.

[†]13.6: ȏga kì yo fɔ: Pa pànlà gbɔn wa na wenne pe go, Eburuye senre ti ni, ki senre ti kɔrɔ wi mbe ya logo fun fɔ, pa pànlà gbɔn wa na kɛenle pe yeri. Mbele pàa pye Yenjèle yɔn senre yofenne yagboyoolo pàa pye na sagbanra kɔɔnlɔ pe yee na wa pe kotoro ti na, naga nari fɔ pe yen na pe yarisunndo ti gbogo; 1 Wunlu 18.28. Pàa pye na nanjara piin ki yarisunndo gbɔgɔwɔ pi na.

[†]13.7: Mati 26.31; Maki 14.27.

yi ni we.⁴ Ko pilige ko ni, oliviye tire yanwiga ḥga wa Zheruzalemu ca ki yesinme na, wa yɔnlɔ yirisaga kee yeri, li yaa kali tɔlɔgo ki kan wa ki na. Kona oliviye tire yanwiga ki yaa wali shyen, mbege le wa yɔnlɔ yirisaga kee yeri, mbe saga wa wa yɔnlɔ tosaga kee yeri, mbe pye gbunlundege gbɔgo. Yanwiga ki yeege nujba yaa ka yeri mbe kari wa yɔnlɔparawa kamengę kee yeri, yeege sanjga ki yaa ka yeri mbe kari wa yɔnlɔparawa kalige kee yeri.⁵ Kona, ye yaa ka fe mbe toro wa na yanwira gbunlundege ki ni, katugu yanwira gbunlundege ki yaa ka tɔnlɔ mbe gbɔn fɔ wa Azali ca ki na. Zhuda tara wunlunaja Oziyasi wi sanga wi na, tara t̄la yegę, a ye t̄leeye p̄e fe ki yegeyegę ḥga na, pa ye yaa ka fe ma fun. Kona, Yawe Yenjèle, na Yenjèle le, li yaa ka pan; li woolo kpoyi* pe ni fuun pe yaa ka pye li ni.

⁶ Ko pilige ko ni, yanwa kala se ka pye wa, were se ka pye wa, tɔnmɔ pi se ka simbi[†].⁷ Ki pilige ki yɔngɔ se ka pye wa, Yawe Yenjèle lo lìgi jen. Yɔnlɔ se ka pye wa, yembine se ka pye wa; ali yembine, yanwa pi yaa pye wa suyi.

⁸ Ko pilige ko ni, tɔnmɔ jembe pa yaa kaa fuun mbaa yinrigi wa Zheruzalemu ca. Ki tɔnmɔ pi

walaga nujba yaa kaa fuun mbaa kee wa kɔgɔje kuwo wi yeri, walaga sanjga ki yaa kaa fuun mbaa kee wa Mediterane kɔgɔje wi yeri. Ki yaa kaa piin ma kanga na konaa yɔnrɔ ni[†].⁹ Yawe Yenjèle lo li yaa ka pye tara woolo pe ni fuun pe wunluwo. Ko pilige ko ni, Yawe Yenjèle lo nujba pe lo li yaa ka pye Yenjèle le. Lo nujba pe lo mege ko pe yaa kaa yinri.

¹⁰ Tara ti ni fuun mbe Zheruzalemu ca ki maga, ti yaa ka kanjga mbe pye paa Arāba* tara ti yen, mbege le wa Geba ca ki na, wa Zheruzalemu ca ki yɔnlɔparawa kamengę kee yeri fɔ mbe sa gbɔn wa Irimɔ ca ki na, wa yɔnlɔparawa kalige kee ki yeri. Zheruzalemu ca ki yaa ka cen ki kanjgara na lara ti go na; ca ki gbeme pi yaa ka le wa Benzhamē yeyɔngɔ ki na fɔ sa gbɔn wa Yeyɔngɔ lege ki na, mbe sa gbɔn fɔ wa mbogo ki Yenlę yeyɔngɔ[†] ki na; konaa mbe le wa Hananeyeli sanjgazo titɔnlɔwɔ wi na fɔ sa gbɔn wa wunlunaja wi erezən* tɔnmɔ wɔsaga ki na.¹¹ Leele yaa ka cen wa Zheruzalemu ca ki ni. Ca ki tɔngɔwɔ senre se ka yo naa. Ki yaa ka pye yeyinjge na pɔw[†].

¹² Cengele ḥgele ke yaa ka yiri mbe sa malaga gbɔn Zheruzalemu

^{†14.6:} ḥga ki yo fɔ: *Were se ka pye wa, tɔnmɔ pi se ka simbi*, ki senre ti woro ma filige Eburuye senre ti ni.

^{†14.8:} Eze 47.1; Zhan 7.38; Naga 22.1.

^{†14.10:} Pele maa ki jate ma yo Yeyɔngɔ lege ko nujba ko ki yen mbogo ki Yenlę yeyɔngɔ ye.

^{†14.11:} Naga 22.3.

ca ki ni, yambewe mba Yawe Yenjelé li yaa ka wa pe na, pi mba: Pe wire ti yaa ka fɔngɔ pe na mbe pe ta yere na. Pe yenmbigile ke yaa ka fɔngɔ wa ke yentegelé ke ni, pe ñgayinjgele ke yaa ka fɔngɔ wa yɔn ki ni pe na.

¹³Ko pilige ko ni, Yawe Yenjelé li yaa ka jatere pirindorogo naa sunndo kɔngɔ wa pe na. Pe yaa ka

kee wa pe yee na, mbe to pe yee na.
¹⁴Zhuda tara fenne pe yaa ka ye wa malaga ki ni fun wa Zheruzalemu ca ki ni. Pe yaa ka cengelé ñgele ke yen ma pe maga ke yarijende

ti ni fuun ti koli pe yeri, to ti yen te, naa warifuwe, konaa yaripɔrɔ legere ni. ¹⁵Yambewe pa yaa ka to fun shɔnye pe na, naa sofielele worosoye pe na, naa yɔngɔmeyé pe na, naa sofielele pe na konaa yaayogo ñga fuun ki yen wa juguye pe censara ti ni. Ki yambewe po naa senweele pe woo pi ni, pi yaa pye nñgba.

¹⁶Ko punjo na, cengelé ñgele fuun kàa pan ma to Zheruzalemu ca ki na, mbele pàa koro go na ke ni, poro yaa kaa kee yele pyew wa Zheruzalemu mbe saa wunlunaja, Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ li gbogo konaa mbaa Gbataala ñɔgɔ feti* wi piin.

¹⁷Dunruya na cenle o cenle na ka koro lii kari wa Zheruzalemu ca

mbe sa wunlunaja, Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ li gbɔgɔ, poro se tisaga ki ta. ¹⁸Na Ezhipiti tara fenne pee yenle mbe kari wa Zheruzalemu ca, na paga je mbe yo pe se kari, pe se tisaga ki ta. Cengelé ñgele kee yenle mbe sa Gbataala ñɔgɔ feti wi pye, yambewe mba pìla to ke na, po cenle Yawe Yenjelé li yaa wa Ezhipiti tara fenne pe na.
¹⁹Ko jɔlɔgɔ ko ki yaa to Ezhipiti tara fenne pe na, konaa mbe to cengele ñgele fuun ke se ka yenle mbe kari sa Gbataala ñɔgɔ feti wi pye ke na.

²⁰Ko pilige ko ni, kenjenjgele ñgele pe ma lele shɔnye pe na, pe yaa kaga yɔnlɔgɔ wa ke na, mbe yo fɔ: «Mbe pye kpozi Yawe Yenjelé li kan.» Negedagala mbele pe yaa ka pye wa Yawe Yenjelé li go ki ni, pe yaa ka pye mbe tege pe ye Yenjelé kan paa wɔjɛngelé ñgele ke ma pye le saraga wɔsaga* ki tanla ke yen. ²¹Negedaga ña fuun wi yaa ka pye wa Zheruzalemu ca konaa wa Zhuda tara, wi yaa ka pye mbe tege wi ye Yawe Yenjelé na li yen yawa pi ni fuun fɔ li kan. Lere o lere ka ka pan mbe saraga* wɔ, ko negedaga wo wawi ki fɔ wi yaa ka le, mbe saraga kara ti sɔgɔ wa wi ni. Ko sanga wo ni, safari wafɔ kpe se ka pye wa Yawe Yenjelé na yawa pi ni fuun fɔ li go ki ni naa.